

عصر غیبت

رهیافتی به وظایف و واجباتِ شطرانِ ظهور

www.ketab.ir

مؤلف:

علی الشطری العبادی

مترجم:

سید محمد بصام

بخش تألیف و مطالعات علمی

مؤسسه جهانی بی‌ظن^{علیه السلام}

سرشناسه : عبادی، علی الشطری، عصر الغیبة: الوظائف والواجبات. فارسی
عنوان و نام پدیدآور : عصر غیبت: رهیافتی به وظائف و واجبات منتظران ظهور / مؤلف: علی
الشطری العبادی؛ مترجم: سید محمد بصام؛ تحقیق و بازبینی: مؤسسه
جهانی سبّطین علیّه
مشخصات ظاهری : ۳۱۲ صفحه وزیری
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۱۶-۹۹-۳
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : مهدویت - مهدویت -- انتظار
موضوع : مهدویت -- دفاعیه ها و ردیه ها
رده بندی کنگره : BP ۴۲۲ ع ۱۸ ع ۱۳۹۱ ۶۰۴۱
رده بندی دیویی : ۴۶۲/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۲۷۴۰۹

مؤسسة السبطين، العالمية
SIBTAYN INTERNATIONAL FOUNDATION

قم - خیابان انقلاب (چهارمردان) - کوچه ۲۶ - پلاک ۴۷ و ۴۹

تلفن: ۰۲۵ ۳۷۷۰۳۳۳۰ فاکس: ۰۲۵ ۳۷۷۰۳۳۳۱

URL: www.sibtayn.com

Email: sibtayn@sibtayn.com

شناسنامه کتاب

کتاب: عصر غیبت (رهیافتی به وظائف و واجبات منتظران ظهور)
پژوهش و نشر: مؤسسه جهانی سبّطین علیّه
نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۳۹۶ ش / ۱۴۳۸ ق
چاپخانه: گل وردی
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۱۶-۹۹-۳

حق چاپ برای مؤسسه جهانی سبّطین علیّه محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۱	 سخن مؤسسه
۱۳	 پیش‌گفتار
۱۹	 مقدمه: مفهوم امامت

بخش اول: درباره امام زمان علیه السلام و غیبت ایشان (۲۳-۸۶)

۲۵	 فصل اول: دلایل وجود حضرت مهدی علیه السلام
۲۶	 الف) دلایل قرآنی وجود حضرت مهدی علیه السلام
۲۷	 ۱. ضرورت وجود جانشین و خلیفه خدای متعال
۲۷	 مُستخلف کیست؟
۲۸	 ۲. دوام خلافت
۳۸	 ب) دلایل روایی وجود حضرت مهدی علیه السلام
۴۳	 دیگر روایات
۴۵	 فهرست روایات
۵۲	 تولّد آن حضرت: کتمان و اعلان

۵۶	 فصل دوم: غیبت حضرت مهدی علیه السلام
۵۷	 غیبت صغری
۵۸	 حکمت دو مرحله‌ای بودن غیبت
۵۹	 غیبت کبری
۵۹	 غیبت لطفی است الهی
۶۰	 هویت غیبت
۶۲	 زمینه‌های غیبت امام علیه السلام
۶۲	 ۱. حفظ وجود امام علیه السلام
۶۳	 ۲. آزمون آمادگی
۶۹	 ۳. آشکار شدن ناتوانی سایر طرح‌ها
۶۹	 ۴. استمرار روحیه ستیز با ستم و ستمگران
۷۱	 ۵. غیبت تجلی مفهوم انتظار
۷۱	 ۶. غیبت رازی از رازهای الهی

- ۷۱ ۷. غیبت و سیله‌ای برای خالی نماندن زمین از حجت خدا
- ۷۲ فایده امام غایب چیست؟
- ۷۳ ۱. دفع عذاب
- ۷۳ گونه‌های عذاب
- ۷۵ حضرت مهدی علیه السلام چگونه عذاب را برطرف می‌کند؟
- ۷۶ وجه تشابه حضرت خضر علیه السلام با نقش حضرت مهدی علیه السلام
- ۸۰ ۲. محافظت از کیان اسلامی
- ۸۰ ۳. تداوم در پیروی از اهل بیت
- ۸۱ ۴. محافظت و مراقبت امام از شیوه اجتهادی فقیهان
- ۸۱ ۵. جلوگیری از اجماع فقهی
- ۸۱ ۶. امام منبع فیض الاهی
- ۸۲ ۷. امام دعاگوی شیعیان
- ۸۳ شیعیان با غیبت امام چه چیزی را از دست داده‌اند؟
- ۸۵ اداره جامعه شیعی در دوران غیبت
- ۸۶ چشم‌انداز و ویژگی‌های دوران غیبت

بخش دوم: وظیفه‌ها و بایسته‌های مادر دوران غیبت (۸۷-۳۰۵)

- ۸۹ فصل اول: بایسته‌های اعتقادی
- ۹۰ شناخت امام راهی است برای شناخت خدا
- ۹۴ اهمیت شناخت امام در عصر غیبت
- ۹۷ نقش و تأثیر شناخت امام در زندگی فرد و جامعه
- ۱۰۱ فصل دوم: بایسته‌های معنوی
- ۱۰۲ ۱. مهرورزی به اهل بیت علیهم السلام و پیروی از ایشان
- ۱۰۷ دستاوردهای محبت به اهل بیت علیهم السلام برای فرد و جامعه در دوران غیبت
- ۱۰۹ ۲. بیزاری جستن از دشمنان اهل بیت
- ۱۱۰ نقش و تأثیر تبزّی در فرد و جامعه در روزگار غیبت
- ۱۱۲ ۳. اخلاص
- ۱۱۵ مهم‌ترین آثار اخلاص در دوران غیبت

۱۱۵	۴. تقوا
۱۱۷	اهمیت و اثر تقوا در حیات فرد و جامعه در دوران غیبت
۱۱۸	۵. تسلیم
۱۱۹	اهمیت تسلیم در عصر غیبت
۱۲۰	۶. پیروی از اهل بیت:
۱۲۳	اهمیت پیروی از اهل بیت: در دوران غیبت
۱۲۶	۷. صبر
۱۲۸	نقش صبر در زندگی فرد و جامعه در دوران غیبت

۱۳۱	فصل سوم: آمادگی روحی
۱۳۲	تأثیر آمادگی روحی در افراد و جامعه در عصر غیبت
۱۳۴	انتظار
۱۳۵	انتظار در لغت
۱۳۶	انتظار در قرآن
۱۳۷	انتظار در روایات
۱۴۵	فضائل منتظران
۱۴۷	آیا انتظار بر هر کسی واجب است؟
۱۴۹	نقش انتظار در حیات فرد و جامعه در عصر غیبت
۱۵۳	پرهیز از نومیدی و انواع آن و برانگیختن روحیه خوش بینی
۱۵۹	مرباطه
۱۶۰	انواع مرباطه
۱۶۵	آیا امام زمان (علیه السلام) نیز جهادگر و پاسدار راه خداست؟
۱۶۶	اثر پیوند معنوی و هر نوع آمادگی در عصر غیبت

۱۷۰	فصل چهارم: بایسته‌های فرهنگی
۱۷۲	شیوه‌های گسترش آگاهی
۱۷۴	اهمیت تبلیغ و اطلاع‌رسانی
۱۷۸	شیوه‌های تبلیغ و اطلاع‌رسانی
۱۸۲	نقش برپایی شعارهای اسلامی در فرد و جامعه در عصر غیبت
۱۸۳	۱. یکپارچگی خطّ مَشی و اهداف ایشان
۱۸۴	۲. مژده امام حسین (علیه السلام) به ظهور، و قیام حضرت مهدی (علیه السلام) به خونخواهی ایشان

۱۸۶	ظهور امام مهدی علیه السلام در روز عاشورا.....
۱۸۶	۳. امام مهدی علیه السلام و زیارت بارگاه امام حسین علیه السلام
۱۸۷	۴. تقرّب امام مهدی علیه السلام به خداوند با محبّت به امام حسین علیه السلام
۱۸۷	۵. گریه و شیون.....
۱۸۸	آثار برگزاري مجالس حسینی در عصر غیبت.....
۱۹۱	اشکال و پاسخ.....
۱۹۷	گریه بر حسین علیه السلام حقیقتی است ماورایی.....
۲۰۰	برخی از نکات مهم در شیوه تبلیغ.....
۲۰۰	الف) ارتباط مظلومیت امام حسین علیه السلام با هدف حضرت مهدی علیه السلام
۲۰۴	ب) برپایی مدارس دینی و حوزه های علمیه.....
۲۰۵	ج) چاپ کتاب و نشریات و مجلات.....
۲۰۶	د) دعا.....
۲۰۷	اثر دعا در حیات مردم و جامعه در عصر غیبت.....
۲۱۰	نقش نخبگان و فرهیختگان در نشر علم و گسترش آگاهی.....
۲۱۳	نقش علما در گسترش آگاهی.....
۲۱۶	نیابت در لغت و اصطلاح شریعت.....
۲۱۷	نیابت خاصه امام مهدی علیه السلام
۲۱۸	نیابت عامه حضرت مهدی علیه السلام
۲۱۸	دلایل نیابت عامه.....
۲۲۰	فصل پنجم: بایسته های اجتماعی.....
۲۲۲	الف) کوشش برای محافظت از وحدت و انسجام در میان شیعیان.....
۲۲۳	۱. تشکیل خانواده مناسب و شایسته.....
۲۲۴	۲. معاشرت کردن و صله رجم.....
۲۲۵	آثار صله رجم در عصر غیبت.....
۲۲۸	۳. تأکید بر مهربانی و گذشت کردن و دستگیری از همدیگر.....
۲۳۱	۴. کوشش و پیش دستی برای برآوردن حاجات مؤمنان.....
۲۳۴	۵. تدبیر اوضاع مسلمانان و خیرخواهی و نصیحت آنان.....
۲۳۶	۶. جلوگیری از خصومت ها و کوشیدن برای میانجی گری.....
۲۳۹	۷. دیدار مؤمنان و سیله ای برای احیای امر اهل بیت علیهم السلام
۲۴۱	۸. پیروی و فرمانبرداری از رهنمودهای مراجع تقلید.....

۲۴۳		۱) خوش خلقی و مهربانی و دوستی با مردم
۲۴۴		۲) احسان و خوش رفتاری با مؤمنان
۲۴۵		۲- ۱) دستگیری از مؤمنان و شاد کردن قلب آنها
۲۴۵		۲- ۲) قرض دادن به مؤمنان و خریدن آبرو و برآورده کردن حاجات آنان
۲۴۶		۲- ۳) احسان و نیکی در برابر بد رفتاری و نادانی مردم
۲۴۷		۲- ۴) مهمانی دادن و غذا دادن به مردم
۲۴۷		۲- ۵) نادیده گرفتن برخی از حقوق فردی
۲۵۲		اقدامات پیشگیرانه برای حفظ آفت و وحدت اجتماعی
۲۵۲		۱) غیبت کردن و تهمت زدن
۲۵۳		۲) فحش و ناسزاگویی
۲۵۳		۳) بدقولی کردن
۲۵۴		۴) دروغ
۲۵۴		۵) حسد بردن
۲۵۴		۶) هواداری افراطی و تعصب
۲۵۵		۷) درگیری و خصومت و دشمنی با همذکر
۲۵۵		۸) خشم
۲۵۵		۹) ریاست دوستی
۲۵۶		۱۰) مکر و حيله و خیانت
۲۵۷		۱۱) طمع و تنبلی و سفاقت
۲۵۹		ب) امر به معروف و نهی از منکر
۲۶۰		نقش امر به معروف و نهی از منکر در عصر غیبت
۲۶۴		فصل ششم: بایسته‌های سیاسی
۲۶۴		۱. بینش سیاسی
۲۶۵		اهمیت بینش سیاسی در عصر غیبت
۲۶۷		۲. پرهیز از دوستی دشمنان
۲۷۰		فصل هفتم: بایسته‌های امنیتی
۲۷۰		۱. جهاد
۲۷۳		نقش جهاد در عصر غیبت

۲۷۵	۲. تقیه
۲۷۸	اهمیت تقیه در عصر غیبت
۲۸۰	آیا تقیه با جهاد ناسازگار است؟
۲۸۰	تقیه از دیدگاه موافقان و مخالفان
۲۸۱	شیوه معاشرت و همزیستی با دیگران
۲۸۲	معاشرت و همزیستی با دیگر مذاهب
۲۸۴	ضرورت دفاع از جامعه اسلامی و وحدت آن
۲۸۶	فصل هشتم: اوضاع جهان اندکی پیش از ظهور
۲۸۷	(الف) اخلاق مردم اندکی پیش از ظهور
۲۸۷	۱. نابودی مهر و محبت
۲۸۷	۲. افزایش انحرافات مردم
۲۸۸	شبیه شدن مردان به زنان و زنان به مردان
۲۸۹	(ب) اوضاع دینی اندکی پیش از ظهور
۲۸۹	خالی بودن مسجدها از مؤمنان
۲۸۹	فروختن دین به دنیا
۲۹۰	ارتداد مردم از دین
۲۹۰	(ج) اوضاع امنیتی
۲۹۱	افزایش و پیدایش جرم‌ها
۲۹۲	مردم آرزوی مرگ می‌کنند!
۲۹۲	ستم‌دیدی و بیچارگی مؤمن
۲۹۳	نابودی و هلاکت دو سوم از مردم
۲۹۳	(د) اوضاع اقتصادی اندکی پیش از ظهور
۲۹۳	گرانی نرخ‌ها و گسترش گرسنگی
۲۹۴	کاهش باران و بارش نابهنگام آن
۲۹۵	پرسش‌ها و شبهات
۳۰۳	فرجام سخن

سخن مؤسسه

برای مؤسسه جهانی سبطین امامی سی خرسندی است که به خوانندگان گرامی کتاب جدیدی تقدیم کند، در باره «غیبت»؛ و در آن به بایسته‌ها و وظایفی پردازد که هر مسلمان متعهدی، که چشم‌انتظار ظهور حضرت مهدی علیه السلام است، ملزم به رعایت آنهاست. نیز وظیفه اصلاح‌گرا نه هر جامعۀ اصلاح‌طلبی است که به آنها توجه نماید و آنها را به کار بندد. کتابی را که فرا رویتان گشوده‌ایم، این مهم را در بخش دوم خود جای داده است و البته در بخش نخست آن از شخصیت و غیبت حضرت حجت علیه السلام سخن رفته است، آن هم به ایجاز.

با همین دو بخش است که پژوهش ما در باره شخصیت و غیبت حضرت امام زمان علیه السلام و چشم‌انتظاری و چشم‌به‌راهی ایشان کامل می‌شود و خواننده، برای آگاهی و بهره‌وری از این موضوع سازنده، بدان بسنده خواهد کرد و بایسته‌هایش را در دوران غیبت درخواهد یافت. نیز در همین پژوهش کوشش کردیم تا نقش اصلاحی امام زمان علیه السلام را به کاوش بگیریم.

باری، به هر رو، مؤسسه جهانی سبطین، در مسیر اهداف عمده و ترسیم‌شده‌اش، برای دفاع از حریم مقدس رسالت اسلامی و مذهب تابناک اهل بیت علیهم السلام بر خود لازم دید که آن را به حد کمال برساند. لذا نخست به تحقیق

و تصحیح آموزه‌های این نوشتارِ پربرکت اقدام کرد و نویسنده محترم را در بیان تکالیف و وظایف ویژه دوران غیبت، در پرتوی فروع معرفتی و لطف اهل بیت علیهم‌السلام و بهره‌وری از دلایل و تحلیل‌های الهی و به دور از آلودگی‌های منطقی، رهنمون ساخت.

شایان ذکر است پس از انتشار کتاب «عصر الغیبة، الوظائف والواجبات»، مؤسسه جهانی سبطین علیهم‌السلام درخواست‌های فراوانی برای ترجمه این کتاب از عربی به فارسی و زبان‌های دیگر دریافت کرد که نشان دهنده اهمیت فراوان این گونه آثار و نیاز مبرم جامعه اسلامی به این حوزه است. بر این اساس از مترجم محترم درخواست کردیم که به ترجمه این اثر همت گمارد و بحمد الله به نحو مطلوب ترجمه انجام شد. شایسته است در این جا از تلاش‌های فکری نویسنده ارجمند و کاوش‌های پژوهندگان و نویسندگان مؤسسه، که در تحقیق مصادر و ارزش‌گذاریِ نصوص و بهره‌وری از منابع و تحلیل آموزه‌های کتاب سعی صادقانه کرده‌اند، سپاسگزاری کنیم.

در خاتمه، از حمایت‌های بی‌دریغ فکری و معنوی حضرت آیت الله موسوی اصفهانی - دام ظلّه -، ریاست محترم مؤسسه جهانی سبطین علیهم‌السلام سپاس می‌گوییم و دوام عمر و توفیق ایشان را از خدای متعال خواستاریم.

از خداوند - جَلَّ جَلالُه - باورمندانه و خالصانه خواستاریم تا این پژوهش‌ها و تلاش‌های کوچک ما را به دیده منت بنگرد و بر این توفیق‌ها کریمانه بیفزاید، که مولای یاری‌گر هموست.

قم، مؤسسه جهانی سبطین علیهم‌السلام

ماه رجب ۱۴۳۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ بِجَمِيعِ مَحَامِدِهِ كُلِّهَا عَلَى جَمِيعِ نِعَمِهِ كُلِّهَا
 وَصَلَوَاتُهُ الْمُبَارَكَةُ الدَّائِمَةُ عَلَى أَفْضَلِ الْمَخْلُوقَاتِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

پیش گفتار

تردیدی نیست که منظومه دینی و فکری اسلام، به تمامی و با تمام حقیقت و جوانب و زوایایش، طرحی است الهی و آسمانی، که در هم تنیده و متکامل و ریشه دار است. نیز با قوام و پایایی و استواری تنظیم شده است. این منظومه، به ویژه برای رشد و هدایت نوع بشر و کامروایی اش، در هر دو سرای این جهانی و آن جهانی، طراحی شده است، آن هم بر دست خدایی دانا و حکیم.

خداوند -جَلَّ جَلَالُهُ- انسان های باورمند و مؤمن را، که در طول حیات خود از ستمگری و بیدادگری رنج برده و فراوان فداکاری و جانفشانی کرده اند، وعده داده است که بر روی همین زمین و گستره گسترده اش خلیفه و حاکم سازد. یعنی عملاً و بالفعل، سلطه و فرمانروایی بر بشر را به آنان می بخشد، آن هم به رهبری امام زمان حضرت مهدی علیه السلام.

خداوند در همین باره فرموده است:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا

اَسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا؛^(۱) خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در این سرزمین جانشین خود کند. چنانکه کسانی را که پیش از آنان بودند، جانشین خود کرد. و نیز دینشان را - که خود بر ایشان پستندیده است - استوار سازد و بیمشان را به ایمن بدل کند.

اما تحقق این هدف و عملی شدنش، منوط به آن است که شروطش به تمامی فراهم شود، شروطی که خداوند بر اساس حکمت و دانایی اش خواسته است که به صورت کاملاً طبیعی، نه اعجازی، تحقق یابند و روی دهند. در پرتو همین حکمت و مشیت بود که غیبت حضرت مهدی علیه السلام، که تقدیر حتمی خداوند بود، صورت گرفت؛ تا در گذر زمان، سایر شروط در آغوش همین غیبت و در همین دوران جانکاه و طاقت‌سوز کامل شود. شرایطی مانند پدید آمدن یاوران مخلص و آمادگی بشر برای استقبال از روز موعود و مسئولیت‌پذیری مؤمنان در دولت جهانی به رهبری مولا و سرورمان حضرت مهدی علیه السلام.

از این رو، غیبت، در دوران حیات امامان معصوم علیهم السلام، پدیده‌ای بود کاملاً استثنایی. زیرا در حالت طبیعی، باید امام در جمع پیروان و دوستدارانش باشد و در کنار آنان، مستقیماً و رو در رو، به داد و ستد پردازد و آنان را از زلال جاری وجود همیشه روینده و جوشنده‌اش سیراب سازد. از همین روست که امت اسلامی، در دوران دشوار غیبت، انواع موقعیت‌های دشوار و ستمگرانه و بیدادگرانه را به خود دید و، با شکیب و مقاومت، آنها را به جان خرید. همه اینها پیامدهای آزمون خداست، تا درخت تنومند غیبت به بار بنشیند و ثمر دهد.

از رهگذر همین آزمون دشوار و محرومیت جانکاه، در سراسر گستره کره خاک، ستم و فساد و تباهی گسترش یافت و این امری است آشکار و عیان، که با همین حواس پنجگانه خویش می‌بینیم و در هر گوشه و کناری فرا رویمان نمایان می‌شود. آنچه در این باره می‌بینیم و ستم و بیداد و بدکاری‌هایی که دل و جانمان را می‌آزارد، مطابق پیشگویی‌هایی است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام فرموده‌اند:

يَمَلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مُلِئَتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا؛^(۱) [امام زمان علیه السلام] زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد، همان‌گونه که پر از ستم و بیداد شده است.

اما آنچه درخور درنگ و توجه است، آن است که در بیشتر روایات اهل بیت علیهم السلام، به‌ویژه آنها که از فرار کردن انواع ستمگری‌ها و فتنه‌ها در آخر الزمان سخن گفته‌اند، با شیوه درمان دست ما رسیده‌اند و از راهکارهای خلاصی آن بیماری‌های اجتماعی و دردهای فراگیر، که لازمه آزمون و امتحان دشوارِ الهی در روزگار غیبت‌اند، سخن گفته‌اند. بر اساس آنچه گفته شد، بر خود دیدم که کتابی بنویسم فروتنانه، در باره مهم‌ترین وظایف و بایسته‌هایی که در عصر غیبت بایستی انجام دهیم. پس خود را در این نگارش پرانگیزه یافتم و بر آن شدم که با توکل بر خدای متعال و به مدد او و به امید توفیقاتش، با اخلاص نیت و راستکاری و هدایت‌گری، تألیف آن را بیاغزم، که فرمود:

۱. شیخ طوسی، کتاب الغیبة، ص ۱۷۸ و علی بن عیسیٰ یرکلی، کشف القمّة فی معرفة الأئمّة، ج ۲، ص ۴۳۷ و فخرالدین رازی، التفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب)، ج ۲، ص ۲۸ و ابن کثیر، البداية والنهاية، ج ۶، ص ۲۷۸.

«مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ

قَدْرًا»^(۱) هر که بر خدا توکل کند، خدا او را کافی است. قطعاً خداوند امرش را

می‌رساند. برای هر چیزی قدر و اندازه‌ای قرار داده است.

ناگفته نگذارم و بگذرم که ضرورت و دلیلی که مرا به نگارش این کتاب واداشت، احساس نیاز شدیدی بود که عملاً در طرح این مباحث می‌دیدم. نیز به این مطلب بایستی توجه کرد که کشورهای اسلامی در هم‌آوردی‌ها و لشکرکشی‌های نظامی و فرهنگی دشمنانِ سوگندخورده دین گرفتارند. آنان با انواع فناوری جدید رسانه‌ای و راه‌های جدید فرهنگی می‌کوشند تا میان اسلام و آموزه‌های متعالی و انسان‌ساز آن جدایی بیفکنند. استعمارگران چنگال‌های کرکس‌گونه و خونین خود را به‌ویژه در این روزها، به‌سوی ما دراز کرده و توانسته‌اند به ژرفای کشورهای مقدس اسلامی دست یازند. باری، بی‌تردید این چالش‌ها و لشکرکشی‌ها برای نابودی اسلام و آموزه‌های آن و تمامی مقدسات و کرامت انسانی و اسلامی ماست.

بنابراین، کتاب حاضر، که کوششی فروتنانه است، می‌کوشد تا به مدد انوار اهل بیت عصمت و طهارت راه خود را برای کشف و ابراز مهم‌ترین وظایف ما در این دوران بیابد و سپس پیماید.

روش این پژوهش می‌طلبید که بحث را به دو بخش تقسیم کنیم: بخش نخست را به بحثی مقدمه‌ای و زمینه‌ساز اختصاص دهیم، که آن نیز دو فصل جداگانه دارد: در فصل اول، به ویژگی‌ها و دلایل وجود حضرت مهدی علیه السلام و در فصل دوم، به غیبت آن حضرت می‌پردازیم. در بخش دوم، که اساس و ثمره بحث

است، به بحث در باره آشکارترین وظایف و مسئولیت‌هایی می‌نشینیم که خود در هشت فصل طبقه‌بندی می‌شود. هشت فصل مزبور به شرح زیر است:

فصل نخست، در باره وظیفه ما در بستر اعتقادی است و در آن به اهمیت شناخت، به‌ویژه شناختِ امام زمان علیه السلام در روزگار غیبت، پرداخته‌ایم. در فصل دوم، به وظایف و بایسته‌های معنوی، مانند مهرورزی و ولایتمداری و پرهیزکاری و نظایر اینها، پرداخته و به اهمیت آنها در عصر غیبت اشارتی کرده‌ایم. در سومین فصل، وظایفی بررسی شده‌اند که به جنبه روانی و روحی ارتباط دارد و نیز به بحث آموزه انتظار و تأثیر و نقش آن در روح آدمی اشارتی کرده‌ایم. فصل چهارم، به وظایف ما در بستر فرهنگی و فصل پنجم، به وظایف ما در عرصه اجتماعی و اهمیت آنها در روزگار غیبت اختصاص دارد. در فصل ششم، این مسئله از جنبه سیاسی و در فصل هفتم، از حیث امنیتی بررسی شده است. اوضاع عالم را نیز، البته پیش از ظهور حضرت مهدی علیه السلام، در فصل هشتم بررسی کرده‌ایم.

تمام سلسله سندهای روایات را، برای رعایت اختصار، حذف کردم و کوشیدم تا به متون و نصوصی اعتماد کنم که جان آدمی به آنها اعتماد می‌کند و این به سبب تکرار مضمون‌های آنهاست. نیز ناگفته نگذارم که مراد و منظور ما از وظیفه‌ها و بایسته‌ها، در این کتاب، اعم از واجب شرعی و مستحب است.

این را نیز بیفزایم که هر تلاش و کاوش و کوششی که به موضوعاتی چنین مهم و ارزشدار می‌پردازد، بی‌تردید و ناگزیر، دچار خطاها و لغزش‌هایی می‌شوند. نخست از خدای متعال خواهانم که کریمانه از آنها درگذرد، چنانکه پذیرش و توفیق را هم از همو مسئلت دارم و چشم‌انتظارِ کرامتِ اویم که این

پژوهه و تکاپوی اندیشه، سبب خوشنودی سرور و مولا و امام ما حضرت صاحب العصر و الزمان - که جان‌هایمان فدای خاک پای قوم و قدم‌هایش باد - گردد و کریمانه بپسندد.

در سرانجام سخن، باید مراتب سپاس و ستایش خود را از مؤسس و رئیس محترم مؤسسه، حضرت آیت الله موسوی اصفهانی، دام ظلّه، ابراز دارم که همواره با رهنمودهای عالمانه خویش، در تألیف و تولید این کتاب یاری‌ام کردند. همچنین سپاسگزار همه پژوهشگران محترم بخش‌های علمی مؤسسه جهانی سبطین علیّه به ویژه مدیر محترم پژوهش جناب آقای علی ربیعی هستم که در راه تألیف این اثر، همکاری و راهنمایی‌های ارزشمندی کردند. جَزَاهُمُ اللَّهُ خَيْرَ الْجَزَاءِ.

وَاللَّهُ يَهْدِي لِلْتَّوْفِيقِ وَهُوَ الْمُسَدِّدُ لِلصَّوَابِ

علی‌الطهری العبادی

شعبان ۱۴۲۷

مقدمه: مفهوم امامت

ای بسا از مفهوم امامت در فرهنگ اسلامی، در ذهنیت عامه مردم، فقط مفهوم حکومت تبادر کند و نقش بیّنات با آنکه چنین تصویری از امامت، بی تردید، خطا و نادرست است و این را با اندک مراجعهای به قرآن کریم و سنت نبوی ﷺ درمی یابیم؛ سنتی که مهم ترین منبع برای شناخت امامان «امامت» به شمار می آید. به هر رو، بیراه نیست اگر بگوییم: برای رسیدن به حقیقت و درستی مفهوم امامت، بهترین گفته ها همان سخن خداوند سبحان است که می فرماید:

﴿وَإِذْ أَتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رَّبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ﴾^(۱) و چون پروردگار ابراهیم او را با کلماتش آزمایش کرد و او از پس همگی آنها برآمد، خداوند به او فرمود: من تو را پیشوای مردم کردم. ابراهیم پرسید: از خاندانم چطور؟ فرمود: پیمان من به ظالمان نمی رسد.

این آیه و گفتار قرآنی در چندین بُعد از مفهوم امامت پرده برمی دارد:

بعدِ اوّل:

امامت به معنای «هدایت کردن مردم به سوی خدای متعال از راه حرکت دادنِ آنها در مسیرِ الهی» است و این بُعد با مفهوم لغویِ امامت نیز هم‌سویی دارد. مجموعه‌ای از آیات قرآنی، که در آنها امامت با هدایت قرین شده است، ما را در اثباتِ این آموزه یاری و پشتیبانی می‌کند. از آن جمله:

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْغَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ

وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ﴾^(۱) و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به

فرمان ما هدایت می‌کردند؛ و به ایشان نیکوکاری و نماز خواندن و زکات دادن

را وحی می‌کردیم و آنان هم ما را عبادت می‌کردند.

نیز این آیه:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾^(۲)

و چون صبوری کردند و به آیات ما یقین داشتند، برخی از آنان را پیشوایانی

قرار دادیم که [مردم را] به فرمان ما هدایت می‌کردند.

آنچه از این آیات بر می‌آید، آن است که هدایت فقط موعظه و ارشاد و بیانِ

حقایق الهی نیست، بلکه همان هدایتی است که با امر خدای متعال پدید می‌آید.

امری که هر گاه خدا به چیزی بگوید: باش، فوراً به وجود می‌آید و با تعبیر «كُن

فَيَكُونُ» مشهور است:

﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ * فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ

۱. انبیاء، آیه ۷۳.

۲. سجده، آیه ۲۴.

كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ»^(۱) به محضی که بخواهد چیزی بیافریند، این گونه امر می‌کند: موجود شوا و موجود می‌شود. پاک است آن خدایی که ملکوت هر چیزی به دست اوست و شما را به سوی او خواهند برد.

و شاید به همین دلیل باشد که امامت را خداوند تعیین می‌کند، نه انتخاب یا انتصاب مردم. چنانکه فرمود:

«إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا»^(۲) من تو را پیشوای مردم کردم.

بعد دوم:

امامت عهد و پیمانی برای گروهی از مردم خاص و بندگان صالح خداوند است. چنانکه خداوند صریحاً فرموده است:

«لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ»^(۳) ایمان من به ظالمان نمی‌رسد.

از اینجا است که می‌توانیم بفهمیم که مسئله «نمیش و برتری»، در امامت و نبوت، به سبب توجه آنان به مسئولیت‌های ویژه‌ای است که خداوند با آنان پیمان بسته بود. مانند هدایت‌گری و ابلاغ رسالت‌ها و بشارت دادن و هشدار دادن و تزکیه و تعلیم و شهادت و جز اینها.

بعد سوم:

امام هرگز نباید ظالم باشد، چنانکه مقتضی و برآیند سخن حضرت حق نیز همین است: «لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ». نیز نفی ظلم و پیراستگی‌اش، از هرگونه بیدادگری، در بالاترین درجه و نقطه امکان باشد. زیرا هر که به ظلم آلوده شد،

۱. یس، آیه ۸۲-۸۳.

۲. بقره، آیه ۱۲۴.

۳. همان.

حتی به کمترین مقدار، هرگز نمی‌تواند امام باشد. چنانکه باز هم از آیه «لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ» همین معنا بر می‌آید و برآیند تعبیری و زبانی آیه، هرگونه ظلم و ستمی را از دامن امام پاک می‌کند.

بعد چهارم:

امامت رتبه‌ای است بزرگ و جهانی، که برای رهبری تمام مردم است، نه اینکه ویژه گروه خاصی باشد یا به محدوده جغرافیایی یا قبیله و نژاد مخصوصی منسوب باشد. این معنا نیز از همان آیه فوق بر می‌آید.